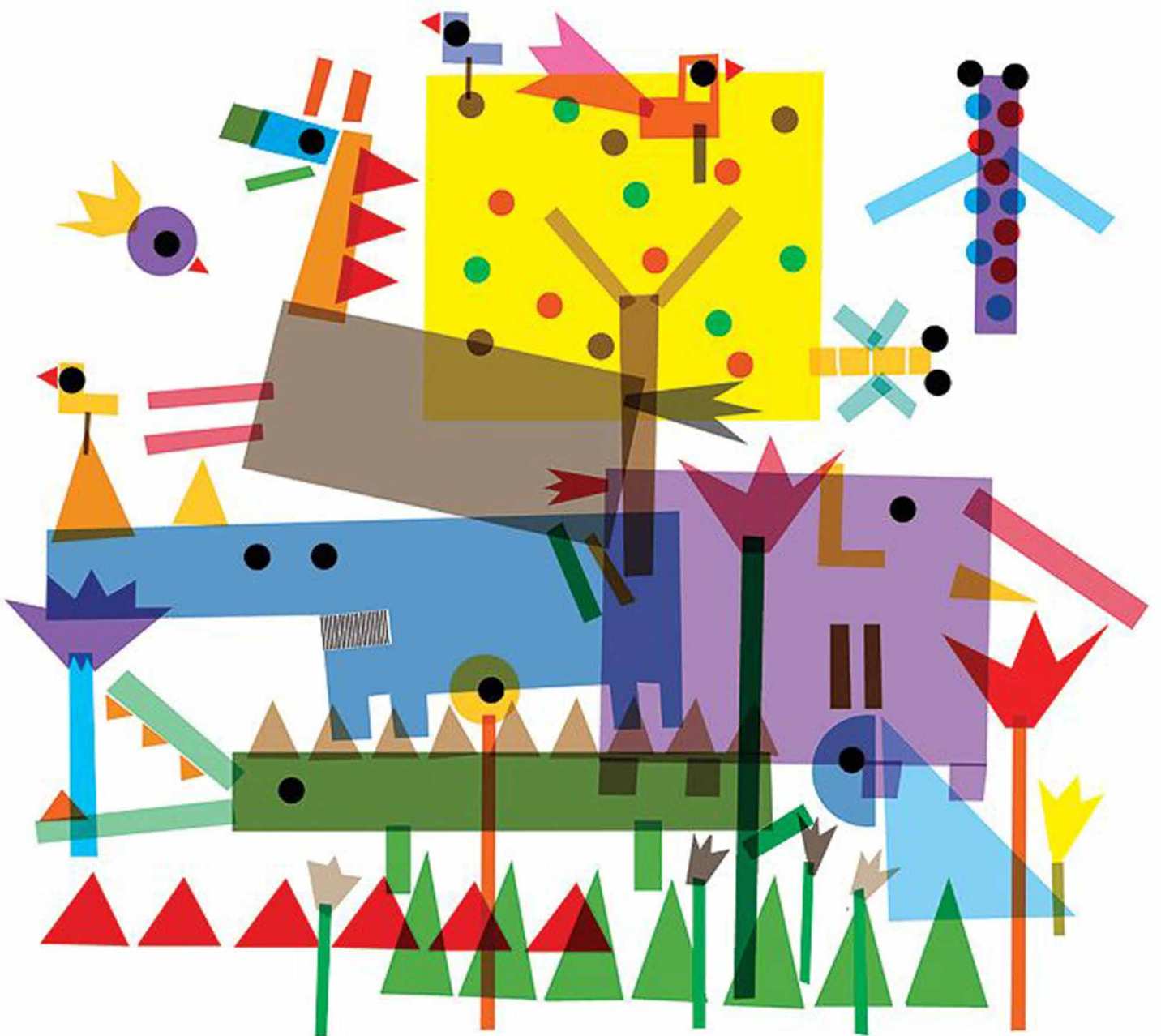

Europe@Readr

TIHE KNJIGE

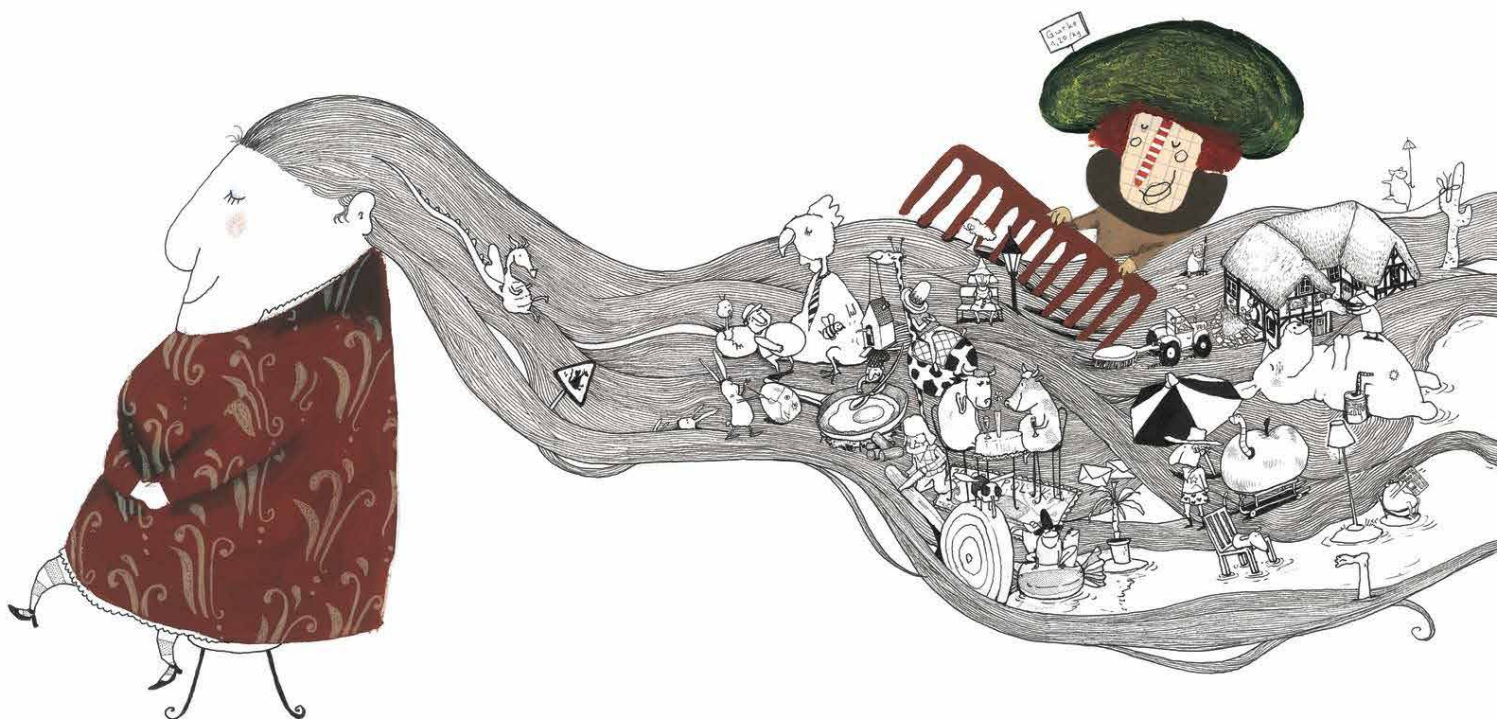
Povabilo k skupnemu branju!

Branje slikanic kot pustolovščina

Skupno branje v razredu ali vrtčevski skupini lahko s skrbno in ustvarjalno pedagoško pripravo postane dogodek, ki se po vznemirljivosti zlahka primerja z drugimi kulturnimi vsebinami, izvajanimi v skupini. Slikanico v tem primeru bolj kot zaključeno vsebinsko celoto, ki jo pedagog ob kazanju ilustracij prebira na glas, otroci pa ga zbrano poslušajo, razumemo kot nekakšen zemljevid, ki nam kaže možno pot bralnega potovanja od prve do zadnje strani. Bralcu popotniku ne zapoveduje ritma branja niti ne zaukazuje ene same možne bralne smeri. Dopušča, da gremo skozi knjigo kar povprek in da na poti zaidemo, pa tudi, da se po potrebi vračamo nazaj ali da zaključimo kar na sredi. Med potjo nam zgolj namiguje, na kateri točki se je dobro malo ustaviti in si oddahniti, se pogovoriti o prebranem. Nakaže nam, kdaj bo šlo malo težje in bolj počasi ter kje se, kot po težkem vzponu, odpira razgled na prebrano, ki z lepoto podob ali presenetljivostjo zgodbenega razpleta bralca nagradi za opravljeno pot. Bralno potovanje po slikanici lahko spet in spet ponavljamo, vsakič z drugim vsebinskim ciljem, vsakič smo lahko pozorni na druge podrobnosti. Če imamo na koncu, ko skupaj z otroki zapremo platnice, občutek, da smo bogatejši za drobno izkušnjo, je bilo bralno potovanje uspešno.

Skupno ustvarjalno branje je tako pravzaprav odkrivanje in raziskovanje, kako lahko še beremo določeno knjigo, kakšna vsebinska izhodišča ponuja, ob katerih podrobnostih nam najbolj zapoje domišljija. Ker je vsaka knjiga posebna in drugačna, je treba za vsako na novo izumljati ali vsaj prilagajati načine skupnega branja. Tudi pri odkrivanju teh načinov so lahko otroci odlični sogovorniki. Tako kot bralci in kot pedagogi skupaj z otroki spoznavamo razsežnosti, ki jih branje slikanic odpira in ponuja.

Michael Roher, *Fridolin Franse frisiert*

Tak raziskovalni pristop k branju pa seveda zahteva, da se izbrana knjiga za nekaj časa kar naseli v razred ali skupino. Da zaposli naše misli za dalj časa, kot traja samo dejanje branja. Da ilustracije, temo, vsebinske poudarke iz knjige povežemo z rednimi učnimi aktivnostmi. Da morda, če se jih je knjiga dotaknila, otroci podrobnosti iz zgodbe uporabijo v spontani igri. Da se kakšni stavki, besede iz knjige celo prenesejo tudi v našo vsakdanjo medsebojno komunikacijo. Junaki iz knjig lahko zapustijo svet med platnicami ter se kot ideje, misli in podobe prepletejo z našim svetom ter s tem obogatijo naše vsakdanje življenje in učni proces. V poroznosti in idejnem prepletanju obeh svetov – knjižnega in našega realnega – je eden največjih čarov branja.

Med odlično ponudbo literature za otroke, ki je na voljo pedagogom za uporabo v vrtčevski skupini ali razredu, zaradi specifičnosti izstopajo slikanice brez besedila ali tihe knjige, kot jim najpogosteje pravimo. Glavno in edino besedo v takšnih knjigah imajo ilustracije, te pa govorijo vse jezike tega sveta in brez težav prečijo nacionalne meje.

Tihe knjige vsekakor od bralcev ne zahtevajo tihega branja ali branja v tišini. Ravno nasprotno – bralci so povabljeni, da spregovorijo in poiščejo besede, ki jih v knjigi še ni.

Tihe knjige zgodbo zgolj zasnujejo, predlagajo, s čimer ponujajo številna možna razumevanja. Ravno zato še posebej vabijo k skupnemu raziskovanju vsebin, k skupnemu pripovedovanju. Tihe knjige so torej v resnici glasne in kar pokajo od možnih zgodb, ki jih bodo otroci šele napletli.

Če želimo slišati zgodbe otrok, je bistveno, da so oni glavni bralci, pedagogi smo le njihovi pomočniki. Priskočimo jim na pomoč z besedo, ki jo iščejo, jih spodbudimo z vprašanjem in jih, kadar je to potrebno, opozorimo na podrobnosti. Otroci lahko s pomočjo tihih knjig postajajo bralci, še preden se zares naučijo črk, in začnejo s tem pripadati pisni kulturi. Tihe knjige otroci tudi prerastejo pozneje kot običajne slikanice, ker njihove vsebine na nek način rastejo z njimi. Zgodbe, ki jih ob istih ilustracijah v različnih obdobjih pripovedujejo otroci, niso enake, poglobljajo se, spreminjajo, postajajo bolj kompleksne.

Zaradi interpretacijske odprtosti in številnih možnih rab so lahko tihe knjige izredno dragocen pripomoček v pedagoškem procesu tako v vrtcu kot v osnovni šoli.

Preberimo tiho knjigo!

Kadar ilustracije samostojno pripovedujejo zgodbo, se mora verbalna interpretacija šele zgoditi. Ilustracije z barvami, vrstnim redom motivov in upodobljenimi vsebinami namigujejo na zgodbo, ki jo je želel avtor povedati. Bralec pa je tisti, ki jo mora do konca razvozlati in ubesediti. Bralec torej išče ključ, po katerem je avtor zasnoval svoje delo. Poskuša se poistovetiti s predlaganimi upodobitvami ali upodobljenimi liki. Nagovorjen je, da likom in podobam da svoj glas, svoja čustva, razmišljanja in ne nazadnje besede. Bralec ob opazovanju ilustracij predpostavlja, išče povezovalne elemente, sklepa, povzema, umešča v širši kontekst in preizprašuje pomene. Vse to so nujni procesi za uspešno sporazumevanje.

Skozi ta specifični proces branja tako otroški kot odrasli bralec raziskujeta meje svojega besednega zaklada. Ko otrok poskuša s svojimi besedami opisati videno, razvija in krepi ustvarjalno sposobnost upovedovanja.

Poleg vsega naštetega se je branje knjig brez besedila izkazalo za odlično izhodišče za spodbujanje empatije pri bralcih. Ko slikanico bralci »berejo« posamično in nato svoje razumevanje predstavijo sošolcem in prijateljem, s tem vstopajo v dialog in lahko primerjajo, kako vsak po svoje razume zgodbo, ter opazujejo, kako se zgodba v procesu skupnega branja spreminja, obogati ali preprosto predrugači. Zgodba postane živ organizem, ki pripada vsem in omogoča številne enakovredne pomene.

Bralec – popotnik po skrivnostnih svetovih

Nekatere tihe knjige v ponujenem izboru bralca tudi dobesedno povabijo na potovanje. Bralec se vsakič, ko obrne nov list, znajde v novi pokrajini, v novi čudežni deželi, v novem, še neraziskanem delčku mesta. Nekatere strani lahko skupaj z otroki gledamo dolgo časa in ob večkratnih branjih, pa nas bo še vedno presenetila kakšna podrobnost, ki je prej nismo opazili. Po takšnih pokrajinah potujemo s prstom in pogledom, pa tudi z besedami. Skupaj lahko poimenujemo dežele, si predstavljamo, kako bi bilo, če bi tudi mi odpotovali tja, kako bi se počutili v taki deželi in kaj bi tam počeli. Potovanje v domišljajske svetove ponuja neskončno možnosti in kot številni avtorji v zgodovini literature, ki so si izmislili svojo čudežno deželo, lahko tudi mi ubesedimo in narišemo svojo. Morda bo nastala nova tiha knjiga s čudežnimi pokrajinami, ki so se izoblikovale v domišljiji otrok.

Bente Olesen Nyström: Hr.Alting

Pripovedujmo ob tihi knjigi

Ko ilustracije v knjigi tudi verbalno povežemo v zaključeno celoto, nastane zgodba.

Otroci so odlični pripovedovalci, če jim le namenimo prostor, čas in naklonjeno pozornost. Spodbujanje pripovedovanja pri otrocih ima, kot dokazujejo številni raziskovalci, dolgoročen pozitiven vpliv na razvoj otrokovega govora, pozneje pa tudi pismenosti in bralne kulture, s tem pa na splošno učno uspešnost šolajočih se otrok. Pri spodbujanju pripovedovanja so tihe knjige odličen pripomoček, saj odpirajo številna vrata, skozi katera lahko otrok vstopi v improvizirano zgodbo.

Prvi korak je seveda ubesedovanje zgodbe, ki jo je v slikanici predvidel že avtor. A koliko prostora se še odpira za nove, še neizgovorjene zgodbe! Otrok pripovedovalec si lahko izmisli dialoge, lahko si izmisli predzgodbe likov, pojasni, kako se liki v zgodbi počutijo, kaj si želijo, o čem razmišljajo. Zakaj bi bil glavni junak slikanice tudi glavni junak zgodbe? Otrok pripovedovalec si lahko za glavnega junaka izbere enega od stranskih likov in pripoveduje njegovo zgodbo. Lahko pripoveduje zgodbo o glavnem junaku, ki na ilustracijah sploh ni prikazana. Bogate celostranske ilustracije bodo otroku ponudile dovolj gradiva za samostojno pripovedovalsko improvizacijo.